

מסורת הש"ס

ואידך **הוא מיצעי ליה לנדפניה**. להענישו כאילו הוא נוטל את נפשו כדמניה וכו' ומסקנא כל הכוזב שזר שכיר וכו': ואליו הוא **נושא**. כל עצמו הוא מוסר נפשו עליו לעלות בדבש גזזה וסיכן בעצמו ליפול ולתלות בצלין כשעלה עליו למסוק זיתים ולגדור תמרים ומסר נפשו עליו למיתה שמה

יפול מן הכבש או מן האילן: ה"ג **ד"א ואליו הוא נושא את נפשו**. ופליגי דהא רב הונא ורב חסדא במשמעותא דקרא חד אמר נפשו של שכיר נענש עליו כאילו הורגו וחד אמר נפשו של גזלן הגיד לך הכתוב שגורם מיתה לעצמו: **וקבע**. וגזל את גזוליהם ומה יקבע מהן את נפשם שגורמים הגזולים רעה לעצמן: **אל סגול דל כי דל הוא ואל סדקא וגו'**. אף אם דל הוא ואין לו עור אל תגזלוהו. והוא אדם מארבע לשונות שזי משמש בזנין אס: **דהשפא**. לאחר גזילה דהיינו גזלן: **משום דנעלו נפש**. והכי משמע וקבע את קבעיהם נפש את אשר קבעו את נפשם מהם: **לדעסך**. ולא מדעתו: **חוזר**. השכיר אלץ בעל הבית אס לא נתן החנוני ומתחייב בעל הבית לשלם: **אינו צמור לעצור**. כלומר אין לו עליו כלום שיהא עליו בתורת דמים שזם עבירות שזר שכיר: **קנלגות**. אומן שקיבל עליו לעשות מלאכה בזך וכך ולא לשכירות ימים: **אומן קונה בשבח כל**. חוכה במה שהשימו ומשום קנלגותו יואל לו וכשמחירו לו הרי הוא כמוכר לו שזח שהיה לו בתוכו: **הלוואה היא**. ולא שס שכירות עליה: **בגרדא דסרבנלא**. פולקיי"ר בלע"ז שאין כאן שזח כלי שאס היה מניחו כמות שהיא היתה מתקיימת הרבה יותר מעתה: **לרכווי**. שיהא רך: **היינו שפניה**. דאיכא דניחא ליה בזכי מפני שמחמם יותר יש נוי בדבר: **דאגר לביטשי**. אלא לעולם לאו בגרדא אלא בזקיין הראשון שקורין פוליי"ר כשזא מבית הגרדי בוטשין אותו ברגלים בתוך כלי עץ במים וקרקע הראיה בזך. מיהו לא בקנלגות עסקינן אלא בשכירות זין ישציה וזין לא ישציה שכרו לפי מנין בטישותיה כך וכך בטישות בזך וכך מעות. דלאגרי לביטשי לחשבון בטישות:

הלכות

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא קיב.

חוזר עליו או אינו חוזר עליו. היכא דא"ל אני פוטרך לגמרי אפי' לא יתן לי פשיטא דאינו חוזר דאס לא כן בכל מחילה בעלמא תיבצי ליה אי בעי קנין או לא והיכא דא"ל נמי אני פוטרך אס יפרע לי שולחני פשיטא דחוזר כיון דאין שולחני רוצה לימן לו והכא מיירי כשאמר

ואידך ההוא מיבעי ליה לכדתניא י‏ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו למיתה לא י‏על שזכו דבר אחר ואליו הוא נושא את נפשו א‏בל הכובש שכר שכיר כאילו נוטל נפשו ממנו ב‏רב הונא ורב חסדא חד אמר נפשו של גזלן וחד אמר נפשו של גזול מאן דאמר נפשו של גזלן דכתיב א‏ל תגזל דל כי דל הוא ואל תדבא עני בשער וכתיב ב‏כי ה' יריב ריבם וקבע את קבעיהם נפש ומ"ד נפשו של גזול דכתיב ב‏כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואידך נמי הכתיב את נפש בעליו יקח בהשתא ואידך נמי הכתיב וקבע את קבעיהם נפש מה טעם קאמר מה טעם קבע את קבעיהם משום דננטלו נפש: אימתי בזמן שתבעו לא תבעו אינו עובר עליו: ת"ר א‏לא תלין פעולת שכיר יכול אפילו לא תבעו ת"ל אתך לדעתך יכול אפי' אין לו ת"ל אתך שיש אתך יכול אפי' המחחו אצל חנוני ואצל שולחני ת"ל אתך ולא שהמחחו אצל חנוני ואצל שולחני: המחחו אצל חנוני ואצל שולחני אינו עובר: איבעיא להו חוזר או אינו חוזר רב ששת אמר אינו חוזר ורבה אמר יחוזר אמר רבה מנא אמינא לה מודקתני אינו עובר עליו מעבר הוא דלא עבר הא מיהדר הדר ורב ששת אמר מאי אינו עובר אינו בתורת לעבור: א‏בעו מיניה מרב ששת קבלנות עובר עליו משום בל תלין או אין עובר משום בל תלין אומן קונה בשבח כלי והלוואה היא או יאין אומן קונה בשבח כלי ושכירות היא אמר להו רב ששת יעובר והתניא אינו עובר התם שהמחחו אצל חנוני ואצל שולחני נימא מסייעא ליה ה‏הנהותן טליתו לאומן גמרה והוריעו אפי' מכאן ועד עשרה ימים אינו עובר משום בל תלין נתנה לו בחצי היום מששקעה עליו חמה עובר משום בל תלין ואי אמרת אומן קונה בשבח כלי אמאי עובר אמר רב מרי בריה דרב כהנא ה‏בגרדא דסרבלא למאי יהבה ניהליה לרכוכי שכיר

חוזר עליו או אינו חוזר עליו. היכא דא"ל אני פוטרך לגמרי אפי' לא יתן לי פשיטא דאינו חוזר דאס לא כן בכל מחילה בעלמא תיבצי ליה אי בעי קנין או לא והיכא דא"ל נמי אני פוטרך אס יפרע לי שולחני פשיטא דחוזר כיון דאין שולחני רוצה לימן לו והכא מיירי כשאמר ליה הפועל סתמא שיסמוך על שולחני ומיציעא ליה מי אמרי' דלדעתא דהכי סמך אס יתן לו או דלמא לגמרי פוטרו אפילו לא יתן לו וא"ת פשיטא שלא פטרו לגמרי אלא דוקא אס יתן שהרי שולחני יכול לחזור זו אפי' במעמד שלשתן כיון שאין לבעל הבית צידו לא פקדון ולא מלוה וכיון דיכול לחזור מסתמא לא פטרו לגמרי ללאו בשופטני עסקינן וי"ל דלעולם איכא למימר שפטרו לגמרי ומתחייב לו שולחני מדין ערב דכשמשמכיו השולחני הוי כאומר סמוך עלי ופטור בעל הבית לגמרי וה"ה דהוה מזי למיציעי אס השולחני יכול לחזור זו אס לאו דהא דהא תליא והשפא מוכח דמחילה אינה זריכה קנין דע"כ הכא בלא קנין איירי דקנין לא שייך אלא כשפטרו לגמרי כהדיא ואפי' לא פטרו לגמרי בפירוש כיון שהקנה לו דומה ודאי שלפטורו הקנה לו דאס לא כן מאי נריך קנין וצפוטרו כהדיא פשיטא דאינו חוזר כדפרישית וזהא לא מייציעא ליה אלא ודאי בלא קנין איירי ומיהו מזינו לפרש דהכא איירי כשאמר ליה כהדיא אני פוטרך אס יתן לי ואס לא אחזור עליך ופליגי כל זמן שלא חוזר זו שולחני אס יכול לחזור על דעה"ז ולזה הפירוש נמי יש להוכיח קצת דמחילה אינה זריכה קנין מדלאמר רב ששת אינו חוזר אלמא פוטרו כל זמן שירצה שולחני לפרוע לו ובלא קנין מיירי דבקנין אפילו רבה מודה ועוד י"ל דפלוגתא דהכא לא שיכא מידי למחילה דלכ"ע פועל חוזר על דעה"ז ולא פליגי אלא לענין בל תלין כשחוזר זו מיד ציוס ראשון על דעה"ז דלרז ששת אינו חוזר עליו לענין להמחייב בבל תלין כיון דנימק שעה אחת ממנו כשעמד אצל שולחני שז אינו חוזר לאיסור בל תלין ורבה אמר כיון דתוך זמנו חוזר הוה כדמעיקרא ודייק רבה מממתימין דקתני המחחו אצל שולחני אינו עובר עליו משמע דוקא כל זמן שעומד אצל שולחני הא מיהדר הדר וחוזר לאיסורו דאי לא הדר לאיסורו הוה ליה למיתני אינו יכול לעצור עליו ולא דמי להא דקתני אחר זמנו אינו עובר עליו ולא קתני אינו יכול דהתם ליכא למיטעי ורב ששת דחי דאינו בתורת לעצור עליו כלל אפילו יחזור זו ומיהו צירושלמי דשבעות גבי חנוני על פנקסו דנשבעין ונוטלין מצעל הבית קאמר דדוקא כשלא העמיד לפועלים אצל חנוני אכל העמידס אכלו אין בעל הבית חייב לפועלים כלום ומפרש רב אלפס דירושלמי אחי אליצא דרב ששת וסבר כמותו אכל מ"מ לדין קי"ל כרבה ומוקי והיא דלא פליגי לענין בל תלין אלא לענין אס נריך בעל הבית לשלם לפועלים אס לאו וכן משמע בפ"ק דקדושין (דף נח. ושם) דמחילה אינה זריכה קנין גבי עברי דקאמר למה לי שטרא לימא ליה באפי תרי זיל אמר רבא זאת אומרת עבד עברי גופו קניו והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול משמע דאי לאו דגופו קניו לו היה יכול למחול ובלא קנין איירי דבקנין לא היה נריך שטר דאפילו עבד כנעני קונה עצמו בחליפין כדמוכח בהשולח (גיטין דף נט: ושם) דקאמר שקל כומתא ושדא דה ואמר קני הא וקני נפשך וקאמר דלא עשה ולא כלום משום דהוה ליה בכליו של מקנה אכל אי הוה בכליו של קונה הוה קניא נפשה בחליפין וכן בפרק הנושא (כתובות דף קד.) אמרינן דלאחר כ"ה שנה אצדה כתובתה משום דסתמא מחלה ואע"ג דלא עשתה שזס קנין דבקנין לאלתר נמי אצדה כתובתה ומדלאמר לעיל בצאיוה נשך (דף עא:) תן על גבי קרקע והפטור הזורק בגיטין (דף עח: ושם) זרוק לי והפטור אין ראהי דאיכא למימר דאיירי בקנין ואין להקשות מה"ג שפירש בפ"ק דסנהדרין (דף ו. ד"ה זריכה) גבי פשרה זריכה קנין דשמייה זריכין קנין המוחל נריך להקנות שמחל לו והמשלם נריך להקנות שישלם לו החצי דשאני פשרה משום דדמי למחילה בטעות שאילו היה יודע שהיה זוכה בדין לא היה מוחל ולהכי זריכה קנין דאליס טפי ומהאי טעמא נמי איכא מאן דבעי ג' ולא סגי בז' משום דדמי למחילה בטעות כל שכן אס לא נפרש כמו שמפרש בהלכות גדולות אלא הקנין עושין קודם שיטמעו שיקיימו דברי הפשרנים דבלא קנין יוכלו לחזור בהן כשיטמעו הפשרה דאז לא קשה כלום: **אומן** קונה בשבח כלי בו' **אמר דהו עובר**. פי' יש ענין שעובר כגון היכא דליכא שזח כלי כמו בשליחא דאגרתא או דאגריה לבטשי אכל רב ששת סבר שפיר דאומן קונה בשבח כלי אמר רב אשי בר חמא דרב ששת בשליחא דאגרתא והנך דבעו מרב ששת לא הזכירו בצעייתן אומן קונה בשבח כלי אלא סתם אשלו קבלן עובר בבל תלין או לאו והגמרא הוא שאומר אומן קונה כו' שלפי הפשט זו תליא הבעיא ולהכי קאמר נמי לימא מסייע ליה שהיה סבור הגמרא דהא דהא תליא ורב ששת שהשיב עובר סבר דאין אומן קונה: י‏וש"י מוס' מה לה: ד"ה כין

וחוזר לאיסורו דאי לא הדר לאיסורו הוה ליה למיתני אינו יכול לעצור עליו ולא דמי להא דקתני אחר זמנו אינו עובר עליו ולא קתני אינו יכול דהתם ליכא למיטעי ורב ששת דחי דאינו בתורת לעצור עליו כלל אפילו יחזור זו ומיהו צירושלמי דשבעות גבי חנוני על פנקסו דנשבעין ונוטלין מצעל הבית קאמר דדוקא כשלא העמיד לפועלים אצל חנוני אכל העמידס אכלו אין בעל הבית חייב לפועלים כלום ומפרש רב אלפס דירושלמי אחי אליצא דרב ששת וסבר כמותו אכל מ"מ לדין קי"ל כרבה ומוקי והיא דלא פליגי לענין בל תלין אלא לענין אס נריך בעל הבית לשלם לפועלים אס לאו וכן משמע בפ"ק דקדושין (דף נח. ושם) דמחילה אינה זריכה קנין גבי עברי דקאמר למה לי שטרא לימא ליה באפי תרי זיל אמר רבא זאת אומרת עבד עברי גופו קניו והרב שמחל על גרעונו אין גרעונו מחול משמע דאי לאו דגופו קניו לו היה יכול למחול ובלא קנין איירי דבקנין לא היה נריך שטר דאפילו עבד כנעני קונה עצמו בחליפין כדמוכח בהשולח (גיטין דף נט: ושם) דקאמר שקל כומתא ושדא דה ואמר קני הא וקני נפשך וקאמר דלא עשה ולא כלום משום דהוה ליה בכליו של מקנה אכל אי הוה בכליו של קונה הוה קניא נפשה בחליפין וכן בפרק הנושא (כתובות דף קד.) אמרינן דלאחר כ"ה שנה אצדה כתובתה משום דסתמא מחלה ואע"ג דלא עשתה שזס קנין דבקנין לאלתר נמי אצדה כתובתה ומדלאמר לעיל בצאיוה נשך (דף עא:) תן על גבי קרקע והפטור הזורק בגיטין (דף עח: ושם) זרוק לי והפטור אין ראהי דאיכא למימר דאיירי בקנין ואין להקשות מה"ג שפירש בפ"ק דסנהדרין (דף ו. ד"ה זריכה) גבי פשרה זריכה קנין דשמייה זריכין קנין המוחל נריך להקנות שמחל לו והמשלם נריך להקנות שישלם לו החצי דשאני פשרה משום דדמי למחילה בטעות שאילו היה יודע שהיה זוכה בדין לא היה מוחל ולהכי זריכה קנין דאליס טפי ומהאי טעמא נמי איכא מאן דבעי ג' ולא סגי בז' משום דדמי למחילה בטעות כל שכן אס לא נפרש כמו שמפרש בהלכות גדולות אלא הקנין עושין קודם שיטמעו שיקיימו דברי הפשרנים דבלא קנין יוכלו לחזור בהן כשיטמעו הפשרה דאז לא קשה כלום:

אומן קונה בשבח כלי בו' **אמר דהו עובר**. פי' יש ענין שעובר כגון היכא דליכא שזח כלי כמו בשליחא דאגרתא או דאגריה לבטשי אכל רב ששת סבר שפיר דאומן קונה בשבח כלי אמר רב אשי בר חמא דרב ששת בשליחא דאגרתא והנך דבעו מרב ששת לא הזכירו בצעייתן אומן קונה בשבח כלי אלא סתם אשלו קבלן עובר בבל תלין או לאו והגמרא הוא שאומר אומן קונה כו' שלפי הפשט זו תליא הבעיא ולהכי קאמר נמי לימא מסייע ליה שהיה סבור הגמרא דהא דהא תליא ורב ששת שהשיב עובר סבר דאין אומן קונה: י‏וש"י מוס' מה לה: ד"ה כין

שכיר

עין מושפט
נר מצוה

קבא א מיי פיי"א מהג' שטרות הלכה ב סמוג לאוין קפח טוש"ע ח"מ ס' שלט סעי' ב: **קבב** ב עיי' כ"מ הלכה ד טוש"ע שם סעי' י':

קבג ג מיי פיי מהג' שטרות הלכה ד סמוג עשין פט טוש"ע ח"מ ס' שו סעי' ב ועיין בטוש"ע אה"ע ס' כח סעי' טו בהג"ה: **קבד** ד ה מיי שם פ"א הלכה ג סמוג לאוין קפח טוש"ע ח"מ ס' שלט סעי' ו:

‏

לעני רש"י

פולקיי"ר [פולקיי"ר]. קרור. פוליי"ר [פוליי"ר]. לדרוך בד [לנקותו].

‏

מוסף רש"י

אל תגזל דל כי דל הוא. אע"פ שדל הוא ואין לו מה לגזול (ב"ק קיט.). ואל תדבא עני בשער. מעשר עני ולקט שכחה ופאה המתחלקין בשעריך אל תדבאיו בס (שם). וקבע את קבעיהם נפש. גזל נפש גזוליהם. (שם). ואי אמרת אומן קונה בשבח כלי אמאי עובר. הא זבוי קא מוזני ליה מיהליה ולא שכירות הוא (שם צז.). בגרדא דסרבלא. פולקיי"ר בגדים (שם). לבטושי. פלארש"ש בלע"ז ושכרו לדרכה והתנה עמו כסוס הדרכיות, כל דרכה מנעה, דשכיר יוס הוא ולא קנלן דליקני בשבחא (שם).